

CÁC YẾU TỐ CƠ BẢN CỦA SỰ PHÁT TRIỂN NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN LẬP TRONG CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG*

● TS. VƯƠNG THANH HƯƠNG

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

1. Mở đầu

Ngày 7/5/1997, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ra Quyết định số 1718/QĐUB thành lập Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm trên cơ sở các lớp tăng cường tiếng nước ngoài của trường phổ thông bán công chuyên Ngoại ngữ Hà Nội. Từ 01 lớp học tăng cường tiếng Pháp đầu tiên (1993-1994) đến năm học (1997-1998) - năm học đầu tiên mang tên Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm, nhà trường có 14 lớp với 458 học sinh và 50 cán bộ giáo viên. Năm học 2007-2008, trường có 61 lớp, 2378 học sinh và 217 cán bộ giáo viên.

Những năm đầu thành lập, trường phải học nhờ trong Trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội, sau đó phải thuê 4 địa điểm của các cơ quan ở quận Cầu Giấy. Từ năm học 2004-2005, trường có địa điểm chính thức tại khu đô thị Mỹ Đình II (Từ Liêm, Hà Nội) khang trang và sạch đẹp.

Qua 12 năm phát triển (1997-2009), nhà trường đã tạo dựng và khẳng định được thương hiệu thông qua chất lượng dạy học, đội ngũ giáo viên có chuyên môn, tâm huyết với nghề và yêu trẻ, với nhiều hoạt động ngoại khoá tạo niềm vui và hứng thú cho trẻ khi đến trường. Ghi nhận những cố gắng của trường trong 10 năm qua, Bộ GD&ĐT, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, Sở GD&ĐT Hà Nội - đã tặng nhiều bằng khen, giấy khen cho nhà trường. Đặc biệt, tháng 11/2007, Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm vinh dự được nhận bằng khen của Thủ tướng, đánh dấu bước phát triển vững chắc của nhà trường. Nhà trường cũng được Phòng GD&ĐT huyện Từ Liêm đề nghị xét tặng cờ thi đua cấp thành phố năm học 2007-2008.

2. Các yếu tố cơ bản khẳng định sự phát triển của Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm trong cơ chế thị trường

Để xác định các yếu tố giúp Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm phát triển và khẳng định được thương hiệu trong cơ chế thị trường, chúng

tôi đã tiến hành nghiên cứu thông qua các hình thức sau:

- Trưng cầu ý kiến thông qua phiếu hỏi. Các đối tượng trả lời phiếu gồm: Học sinh khối lớp 3, 4, 5; Phụ huynh học sinh và giáo viên.

- Phỏng vấn hiệu trưởng (đồng Chủ tịch Hội đồng quản trị nhà trường); 03 giáo viên và 02 phụ huynh học sinh.

- Nghiên cứu số liệu, tài liệu về quá trình phát triển của nhà trường.

Kết quả phiếu hỏi thu được như sau:

	Số phiếu phát ra	Số phiếu thu được
Phiếu hỏi giáo viên	30	25
Phiếu hỏi học sinh	105	103
Phiếu hỏi phụ huynh học sinh	100	85

Để đánh giá nhà trường phát triển bền vững trong nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế hiện nay, chúng tôi đã tiến hành phân tích dựa theo các nhóm tiêu chí như sau:

- Đáp ứng và thỏa mãn các nhu cầu khác nhau của học sinh và phụ huynh học sinh;

- Có sự thỏa thuận chế độ đóng góp giữa phụ huynh và nhà trường phù hợp giá cả thị trường và khả năng của phụ huynh;

- Cạnh tranh thông qua việc xây dựng "thương hiệu" hay hình ảnh của nhà trường;

- Đảm bảo chất lượng giáo dục tốt, tạo dựng niềm tin đối với xã hội;

- Các dịch vụ phục vụ học sinh của nhà trường tốt;

- Có các quyền tự chủ, tự quản trong quản lý nhà trường;

- Linh hoạt trong quản lý, tạo môi trường để giáo viên phát huy năng lực, sáng tạo;

- Thông tin rộng rãi và thông suốt giữa nhà trường, phụ huynh, cộng đồng và trong nội bộ nhà trường;

- Đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước;

* Nghiên cứu tại Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm - TP Hà Nội.

- Đảm bảo sự công bằng trong giáo dục;
- Các hoạt động của nhà trường giúp học sinh có cơ hội hội nhập quốc tế.

Việc cho điểm theo thang đánh giá: 1-2 điểm = yếu, kém; 3 điểm = trung bình; 4 điểm = khá; 5 điểm = tốt. Nhìn chung, các tiêu chí được xây dựng trên nguyên tắc hướng tới người học, đáp ứng nhu cầu của cha mẹ học sinh, của cộng đồng và khẳng định thương hiệu, uy tín của nhà trường thông qua chất lượng giảng dạy-học tập và phong cách quản lí. Các tiêu chí cơ bản nêu trên được nhóm lại thành các vấn đề và được phân tích thể hiện nổi bật như sau:

2.1. Học sinh là đối tượng được quan tâm hàng đầu

Phương châm của nhà trường là: “Học mà chơi, chơi mà học” được áp dụng rộng rãi trong các khối lớp. Ngoài những giờ học trên lớp, nhà trường tổ chức nhiều hoạt động ngoài giờ lên lớp như tham quan dã ngoại, hội vui học tập, hoạt động xã hội theo chủ điểm, tham gia hội diễn các cấp, giao lưu với học sinh các trường trong và ngoài nước. Học sinh của Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm luôn tự tin, năng động và có khả năng hội nhập. Khi được hỏi về mức độ đáp ứng của nhà trường với các nhu cầu của cá nhân học sinh, kết quả thống kê cho

thấy đa phần các em cho điểm 5 (tương đương Tốt – xem bảng 1 dưới đây) chiếm từ 75,7% đến 93,2%. Học sinh đánh giá cao nhà trường ở các tiêu chí như được học tập trong môi trường đầy đủ các tiện nghi (93,2% đánh giá tốt), được phát triển năng khiếu (91,3% đánh giá tốt).

Khi được hỏi đánh giá chung của các em về Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm, 99% số em được hỏi cho điểm Tốt.

2.2. Uy tín và chất lượng giảng dạy của nhà trường

Để xây dựng một thương hiệu có uy tín về giáo dục trong cơ chế thị trường thì chất lượng giảng dạy, học tập là những yếu tố quan trọng. Nhà trường phát triển được như hiện nay là cả một chặng đường vất vả vượt khó của Ban giám hiệu và đội ngũ giáo viên nhà trường để khẳng định thương hiệu “Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm”. Từ 01 lớp tiếng Pháp năm học 1993-1994, đến nay nhà trường đã có 62 lớp (năm học 2007-2008). Tuyển sinh của trường luôn ở tình trạng ‘cung’ không đáp ứng đủ ‘cầu’ do nhu cầu của cha mẹ học sinh mong muốn cho con học tập tại trường rất lớn. Nhà trường chỉ tuyển sinh gần một nửa số lượng đơn xin học tại trường (xem bảng 2):

Bảng 1: Đánh giá về mức độ thoả mãn của học sinh

Mức độ đáp ứng của nhà trường với các nhu cầu sau của bản thân em	1 điểm (%)	2 điểm (%)	3 điểm (%)	4 điểm (%)	5 điểm (%)	Không ý kiến
Nâng cao chất lượng học tập của bản thân			2.9	8.7	87.4	
Đảm bảo sự an toàn			1.9	8.7	88.3	
Nhu cầu phát triển năng khiếu		1.0	1.0	5.8	91.3	
Nhu cầu được chơi thể thao		1.0	2.9	13.6	81.6	
Nhu cầu tham gia các hoạt động ngoại khoá		1.9	1.9	7.8	88.3	
Được học tập trong môi trường đầy đủ các tiện nghi				4.9	93.2	
Được đối xử công bằng	1.0		3.9	18.4	75.7	
Được giáo viên quan tâm và thường xuyên trò chuyện	1.0		1.9	18.4	77.7	

Bảng 2: Tỷ lệ học sinh được tuyển vào trường

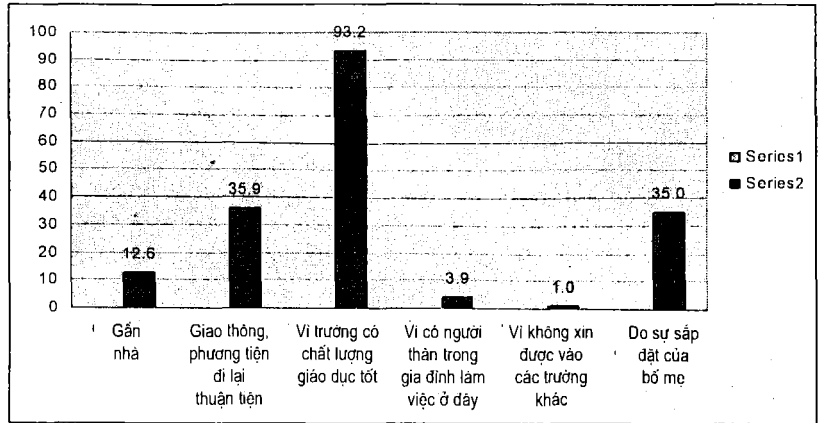
Năm học 2005-2006		Năm học 2006-2007		Năm học 2007-2008		Năm học 2008-2009	
Số lượng học sinh được tuyển vào trường / số lượng đơn xin học tại trường	%	Số lượng học sinh được tuyển vào trường / số lượng đơn xin học tại trường	%	Số lượng học sinh được tuyển vào trường / số lượng đơn xin học tại trường	%	Số lượng học sinh được tuyển vào trường / số lượng đơn xin học tại trường	%
459/1030	44,6	508/1301	39,0	584/1288	45,3	510/1109	45,9

Trung cầu ý kiến học sinh các khối lớp 3,4 và 5 về lí do tại sao lại muốn học tại trường thì có tới 93,2% số học sinh được hỏi chọn vì trường có chất lượng giáo dục tốt hơn hẳn so với các lí do lựa chọn khác (xem sơ đồ 1). Đây cũng chính là một yếu tố khẳng định uy tín của nhà trường.

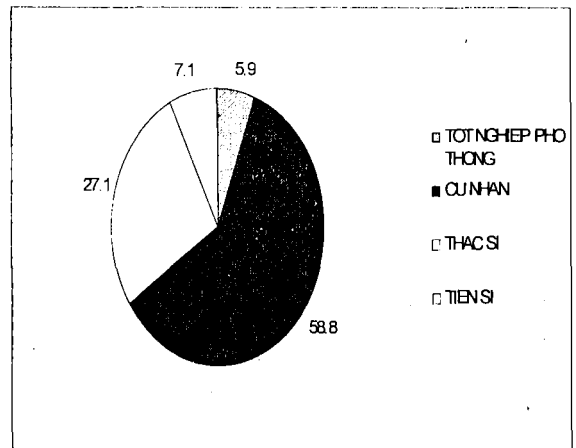
Trung cầu ý kiến cha mẹ học sinh về lí do chọn Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm cho con theo học, cho thấy đa số phụ huynh học sinh lựa chọn các lí do về chất lượng giảng dạy của trường tốt, có các dịch vụ, chương trình dạy ngoại ngữ phù hợp, có nhiều hoạt động ngoại khoá đáp ứng nhu cầu của học sinh và yêu cầu của phụ huynh học sinh. Kết quả số liệu thống kê ở mức cao từ 71,8% - 91,8% (xem bảng 3):

Do mức thu học phí của trường hiện nay là cao hơn so với nhiều trường quanh khu vực nên yếu tố học phí được giả định là nhiều phụ huynh học sinh sẽ quan tâm nhưng qua số liệu thống kê cho thấy chỉ một tỉ lệ rất nhỏ phụ huynh học sinh (chiếm 1,2%) xem xét đến yếu tố này khi chọn trường cho con. Tìm hiểu sâu hơn về yếu

Sơ đồ 1: Lí do học sinh chọn học tại Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm (%)

Sơ đồ 2: Trình độ học vấn của PHHS

Bảng 3: Thống kê lí do lựa chọn Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm cho con theo học của phụ huynh học sinh

Lí do lựa chọn trường học cho con của phụ huynh học sinh	Số lượng	%
Trường có chất lượng giáo dục tốt	71	83.5
Trường có các dịch vụ (tổ chức ăn trưa tại trường, dịch vụ đưa đón học sinh...) phục vụ học sinh tốt	77	90.6
Đảm bảo an toàn cho học sinh	62	72.9
Trường có nhiều hoạt động ngoại khóa	61	71.8
Trường có dạy chuyên ngữ (tiếng Anh, tiếng Pháp...)	78	91.8
Thái độ phục vụ của cán bộ nhân viên nhà trường cởi mở, tận tình	63	74.1
So sánh học phí với các trường khác để lựa chọn	1	1.2
Trường đối xử công bằng với các em học sinh	50	58.8
Trường có chế độ ưu tiên cho học sinh nghèo	3	3.5

tố kinh tế - xã hội có tác động thế nào đến việc chọn trường của phụ huynh học sinh tại Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm cho thấy:

Đa phần phụ huynh học sinh được hỏi là cán bộ, kĩ sư, giáo viên, cán bộ quản lí, doanh nhân, thủ quỹ... đây là những người có trình độ, có việc làm và có thu nhập ổn định trong xã hội. Đa phần phụ huynh học sinh được hỏi có trình độ đại học và trên đại học, chỉ có 5,9% số phụ huynh

học sinh được hỏi chỉ tốt nghiệp phổ thông. Có thể nói, trong cơ chế thị trường, một bộ phận phụ huynh học sinh chọn trường cho con theo những tiêu chí nhà trường có thoả mãn nhu cầu của học sinh và phụ huynh học sinh chứ không quá chú trọng vào yếu tố học phí. Có thể nói, phụ huynh học sinh chấp nhận 'giá cả cao' nhưng phải có chất lượng 'được chấp nhận'.

Trao đổi với phụ huynh học sinh lớp 2A6 được biết: "Chị chọn Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm cho con trai theo học là vì trường có phương pháp giáo dục hiện đại, đội ngũ giáo viên giỏi, bếp ăn đảm bảo vệ sinh, dân chủ trong giao tiếp với phụ huynh học sinh. Chị nhấn mạnh, con trai chị sau 01 năm học tại trường, cháu chững chạc, tự tin trong giao tiếp và rất hứng thú được đến trường. Chị thấy vui và tin là đã lựa chọn đúng khi cho con theo học tại Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm".

Một nghiên cứu của Mĩ về tuyển sinh của các trường phổ thông tư thục trong cơ chế thị trường cũng phản ánh vấn đề này: Ông McTighe thuộc Hội đồng giáo dục tư thục Hoa Kỳ cho hay: "Khi các bậc phụ huynh chọn trường học cho con, họ không so sánh những vấn đề thống kê trừu tượng đã có. Họ chỉ xem xét một ngôi trường cụ thể trong khu vực và hỏi: Liệu ngôi trường này có thực sự phù hợp với con tôi không?". Nguồn: The Christian Science Monitor, learning, 10/05/2005. by Teresa Mendez/staff writer of the Christian science monitor).

Có thể nói, để tồn tại và phát triển trong cơ chế thị trường và cạnh tranh lành mạnh hiện nay, các trường dân lập, tư thục cần quan tâm nhiều đến chất lượng giảng dạy, học tập và uy tín của nhà trường.

2.3. Công tác quản lý và đội ngũ giáo viên

Để có được uy tín và chất lượng giảng dạy tốt thì không thể thiếu vai trò quan trọng của Ban giám hiệu nhà trường cùng với sự nỗ lực, nhiệt tình và tinh chuyên môn, sự phạm cao của đội ngũ giáo viên. 100% giáo viên nhà trường có trình độ đạt chuẩn và trên chuẩn, trong đó 80% giáo viên có trình độ đại học, 16% giáo viên có trình độ cao đẳng và 4% giáo viên có trình độ thạc sĩ.

Chất lượng giảng dạy của các thầy cô giáo trong trường được thể hiện thông qua thành tích mà học sinh đạt được và sự tin cậy của cha mẹ học sinh. Trong những năm qua, Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm đã có nhiều học sinh đạt giải cao trong các kì thi học sinh giỏi cấp thành phố, cấp quận, huyện và không có học sinh lưu ban, bỏ học.

Số liệu thu được qua phiếu hỏi giáo viên cho thấy 80% giáo viên lựa chọn giảng dạy ở Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm là do trường có uy tín, tiếp đến là giáo viên được trả lương phù hợp với công việc đảm nhận (68%) (xem bảng 4).

Bảng 4: Li do lựa chọn dạy học tại Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm của giáo viên

Li do chọn giảng dạy tại trường	Số lượng	%
Trả lương phù hợp với khả năng làm việc	17	68.0
Là một trường có uy tín	20	80.0
Gần nhà, đi làm thuận lợi	9	36.0
Vi thích được giao tiếp với học sinh và có các mối quan hệ xã hội	16	64.0

Các giáo viên cũng đánh giá cao vai trò của người lãnh đạo (hiệu trưởng) phải năng động, sáng tạo để dẫn dắt nhà trường tồn tại và phát triển trong nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế. 88% ý kiến của giáo viên đánh giá năng lực này của hiệu trưởng là tốt.

Trao đổi với hiệu trưởng của trường, được biết cô luôn trăn trở làm sao để nhà trường phát triển và cạnh tranh được với nhiều trường khác trong giai đoạn hiện nay, không có gì khác là trường và đội ngũ giáo viên phải vận động và đổi mới, cụ thể:

- Đổi mới phương pháp dạy học để thích ứng với sự phát triển của trẻ hiện nay;
- Cập nhật theo kịp nhu cầu của học sinh và phụ huynh học sinh như: mở chương trình quốc tế, giao lưu với các trường và học sinh các trường tiên tiến trong và ngoài nước;
- Áp dụng ICT trong dạy học. Hiện tại nhà trường có cơ sở dữ liệu gồm 500-700 giáo án điện tử;

- Luôn nâng cấp cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học.

Hiệu trưởng nhà trường cho biết thêm, nhà trường có chủ trương tiếp thị, quảng bá hình ảnh và thương hiệu của nhà trường dưới nhiều hình thức như thông qua kết quả học tập, rèn luyện của học sinh, thông qua sự tin nhiệm của phụ huynh học sinh với nhà trường, viết bài đăng báo, truyền hình, nhà trường tham gia các chương trình từ thiện, tặng nhà tình nghĩa, hoạt động Đội... Đến nay, học sinh của trường không những đến từ địa điểm gần nơi trường đóng mà còn đến từ rất nhiều địa điểm khác trong thành phố như từ các quận Thanh Xuân, Cầu Giấy, Gia Lâm...

Hơn nữa, để động viên, khuyến khích giáo viên yên tâm công tác, phát huy chuyên môn, thương yêu học sinh, còn phải kể đến các yếu tố như môi trường an toàn, trong đó các kế hoạch phát triển của nhà trường có sự đóng góp ý kiến của tập thể giáo viên, có sự hợp tác và tình đồng nghiệp trong đội ngũ giáo viên và nhiều yếu tố khác nữa. Các yếu tố về quyền tự chủ, linh hoạt trong quản lí, phát huy tính sáng tạo của giáo viên được nhiều thầy cô giáo đồng tình đánh giá tốt. Một trong những yếu tố quan trọng giúp Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm phát triển vững mạnh trong thời gian qua là sự nhiệt tình ủng hộ của phụ huynh học sinh. 24% giáo viên đánh giá cha mẹ và cộng đồng tham gia vào việc giáo dục học sinh đạt loại khá, 68% đánh giá đạt loại tốt; 28% giáo viên đánh giá cha mẹ và cộng đồng luôn hỗ trợ nhà trường ở mức khá, 60% đánh giá ở mức tốt. Ngoài ra, còn nhiều yếu tố cũng được giáo viên đánh giá ở mức độ tốt khá cao liên quan đến đảm bảo chất lượng giáo dục tốt, tạo niềm tin với xã hội; nhà trường có các quyền tự chủ, tự quản trong quản lí và sự linh hoạt trong quản lí; tạo môi trường để giáo viên phát huy khi nhà trường muốn phát triển bền vững, cạnh tranh lành mạnh trong nền KTTT và hội nhập quốc tế...

Nhà trường luôn tạo điều kiện cho các cá nhân phát triển chuyên môn, cụ thể:

- Bồi dưỡng chuyên đề cho giáo viên;
- Có chính sách cử giáo viên đi đào tạo nâng cao trình độ;

- Có phòng sinh hoạt nghiệp vụ cho giáo viên;
- Giáo viên được sử dụng máy tính và truy cập internet phục vụ phát triển chuyên môn;
- Có chính sách tạo thêm nguồn thu nhập cho giáo viên;
- Nhà trường trả lương theo trình độ đào tạo và năng lực thực sự của giáo viên.

Theo hiệu trưởng Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm: "Nhà trường không những chỉ quan tâm đến dạy chữ cho học sinh mà còn rất quan tâm đến dạy làm người". Nhiều giáo viên rất tự hào khi nói đến học sinh Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm là nói đến những đặc điểm của các em như:

- Học sinh tự tin;
- Học sinh nhận thức nhanh, sáng tạo, thể hiện cá tính, có chính kiến;
- Các em học sinh có ý thức tự giác cao như dạy sớm, tự học bài...
- Nhiều em có kiến thức, kĩ năng ngoại ngữ tốt...

Có lẽ vì những đặc điểm này mà Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm luôn là địa chỉ được lựa chọn của nhiều phụ huynh học sinh. Tuy nhiên, nhà trường luôn phải phấn đấu không ngừng nâng cao chất lượng để đáp ứng tốt hơn nhu cầu của học sinh và phụ huynh học sinh. Chỉ có 58,8% phụ huynh học sinh được hỏi đánh giá nhà trường ở mức độ khá, 27,1% ý kiến được hỏi đánh giá ở mức tốt và còn 9,4% ý kiến đánh giá ở mức trung bình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo thành tích đề nghị tặng cờ thi đua xuất sắc cấp thành phố năm học 2007-2008 của Trường Tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm.
2. Rạng rỡ mười mùa hoa, Tập san kỉ niệm 10 năm thành lập trường tiểu học dân lập Đoàn Thị Điểm (7/5/1997 – 7/5/2007).
3. Số liệu khảo sát tiến hành thu thập và phân tích 3/2009.

SUMMARY

The article presents basic factors ensuring the development of people-founded schools in the current market, in particular of the Doan Thi Diem primary school in Hanoi. In this article the author emphasizes factors: pupils as the top most subject; prestige and teaching quality of the school, management and teaching staff.